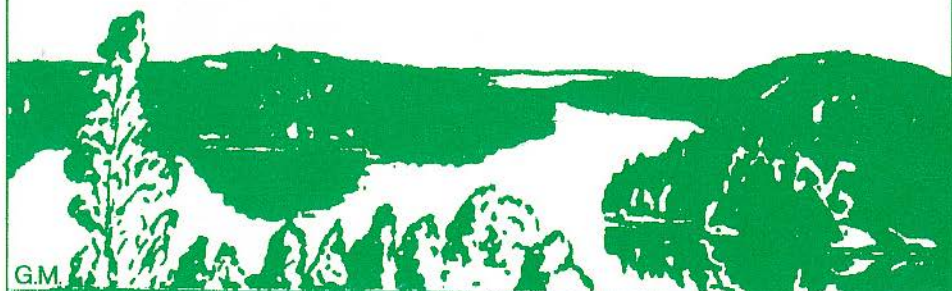
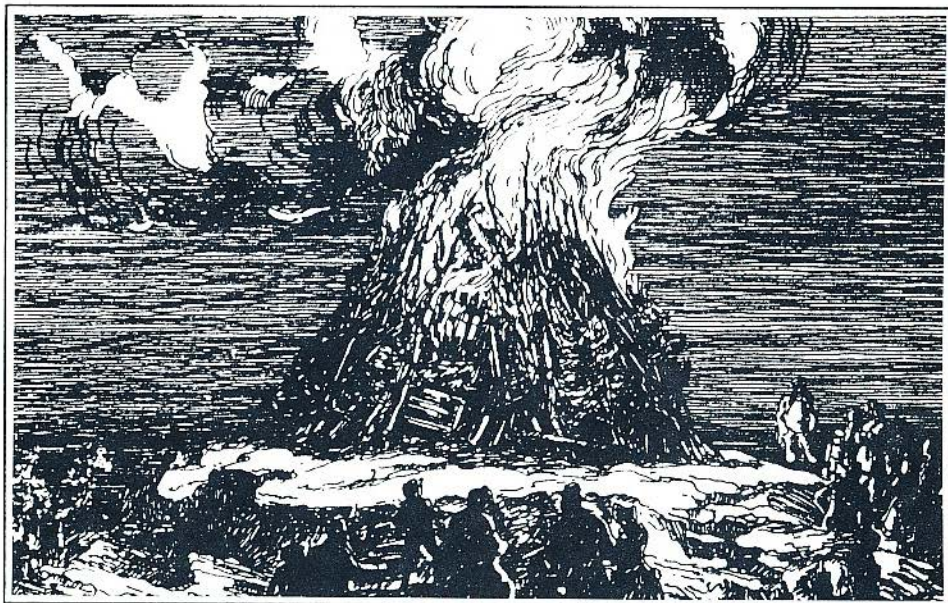

BOTVIDSBYGDEN

NR 1 1995

Valborgsmässoeldarna ute i det fria är på de flesta håll i vårt land en ganska sent införd sed – ett gott exempel på att det som stockholmarna hade för sig också blev kopierat ute i landsorten. Men när majbrasorna flamlar är det fråga om en tradition som säkerligen sträcker sig tillbaka till medeltiden.

Botkyrka Hembygds-gilles styrelse 1995: Från vänster, sekr. Lennart Lagerstedt, Ingrid Avelin, kassör Ulrika Nilsson, Ellinor Palm, ordf. Sune Wehlin, Arne Mattsson och Rune Engström.

Foto: Ingrid Engström

Årsmöte på Trädgårdstorp

LÖRDAGEN DEN 11 mars 1995 hade Gillet årsmöte. Det var ca 25 medlemmar som hade hörsammat inbjudan och infunnit sig på Trädgårdstorp.

Mötet började med en tyst minut för våra avlidna medlemmar under året.

Till ordförande för årsmötet valdes vår ordinarie, Sune Wehlin och till sekreterare valdes Gun Carlsson. Därefter vidtog val av styrelse och övriga funktionärer. Till ny sekreterare valdes Lennart Lagerstedt efter Siv Johansson som hade av sagt sig omval. Innan årsmötet avslutades och festligheterna började, avtackades de avgående styrelse- och kommittéfunktionärerna för det arbete de lagt ner under året. Därefter bjöds vi på kaffe och mumsig semmeltårta.

BOTVIDSBYGDEN

TIDSKRIFT FÖR BOTKYRKA HEMBYGDSGILLES MEDLEMMAR

ANSV. UTGIVARE: Sune Wehlin

REDAKTION: Arne Mattsson, 08-530 371 16, Rune Engström, 08-91 10 92

Sista manusdag för bidrag till nr 2 1995 är den 12/9 1995

Sune Wehlin, ordförande

Vårens olika aktiviteter på Trädgårdstorp

Vi är nu långt in på verksamhetsåret 1995, och årsmötet för det gångna året är redan avklarat. I huvudsak blir det samma medlemmar, som kommer att arbeta vidare i styrelsen och i de olika kommittéerna, men några förändringar har skett.

I STYRELSEN har Siv Johansson avgått och ersatts av Lennart Lagerstedt. Siv har gjort ett fint arbete, vilket hon är värd all tack för, men i fortsättningen räcker hennes tid inte riktigt till. I kommittén för Dans & Musik har Monica Wahlman och Bodil Sjöberg avgått och nyvald är Gun Carlsson. Vi hoppas och tror dock att både Monica och Bodil kommer att arbeta vidare för och i Gillet. I Trädgårdstorkommittén har Sture Jansson avgått utan att någon ersättare utsetts, men där finns möjligheter för alla medlemmar att medverka i de arbeten, som kommittén kommer att kalla till.

Ansökandet hos kommunen om bidrag för tillbyggnad av logen har blivit något av en följetång. Tidigare ansökningar har ju avslagits på grund av kommunens dåliga ekonomi, och den har inte blivit bättre. Nu i vår har staten anslagit ytterligare 20 miljoner kronor för utbyggnad av samlingslokaler vid hembygdsgrändar. I ärendet har Rune Engström och jag först uppvaktat Bygdegårdarnas Riksförbund, som sköter turlistan för anslags-tilldelning, och fått besked att vi ligger långt framme i kön och bör kunna komma i fråga för statliga anslag inom det närmaste året. Vidare har vi träffat kommunalrådet Anders

Arnesson i Botkyrka, för att försöka få kommunen att anslå de 30% av totalkostnaden, som är en förutsättning för det statliga bidraget. Då vi vet att Hågelby från kommunen fått ett bidrag på 2,1 miljoner för att reda upp sina dåliga finanser, ansåg vi det finnas skäl att hoppas att Gillet skulle kunna få de 800.000 kronor, som skulle utgöra kommunens andel i vår tillbyggnad. Så lär dock inte bli fallet under detta år, men vi kom överens om att förnya vår ansökan hos kommunen, så att den kan komma med i budgetberedningen inför 1996. Något löfte om att pengarna skall räcka till då kunde Anders Arnesson ändå inte ge. Ansökan är emellertid nu inlämnad, och för oss återstår återigen bara att hoppas.

Vårens olika aktiviteter kommer på allvar igång i april, då vi efter påskfirandet har arbetsdag den 22, då vi städar på torpet och förbereder valborgsmässoelden. Då finns det arbetsuppgifter för många, och vi hoppas på god uppslutning av våra medlemmar. Det första kvartalsmötet äger rum den 25, och valborgsmässofirandet som vanligt den 30 april. Ett extra inslag på Valborg blir i Tullinges kyrkokör, som kommer att vara med och sjunga både egna sånger och hjälpa till med våra unisöna vårvisor. Även här hoppas vi på stort deltagande av både medlemmar och andra Tullingebor. Vi kommer också att ha kaffeserveringen öppen på kvällen.

I maj har vi arbetsdagar både den 6:e och 28:e, då vi bl.a. skall försöka röja undan mycket av det gamla murkande virke, som

Forts. på sid. 6

Hembygdskommittén informerar

Hembygdens år 1996

Nils Holgerssons RESA I NUTID

1906 kom Selma Lagerlöfs bok "Nils Holgerssons underbara resa". 1996 skall resan "göras om" – en (eller flera) Nils Holgersson och Tant Selma kommer att följa färdvägen. Det blir ett spännande år. Hembygdsvårdarna i varje landskap kommer på olika sätt att följa i Nils Holgerssons spår och anda, med studiecirklar, utställningar och fotografier, med hantverk, fester och hembygdsresor. Nils kommer att "landa" i varje landskap, i takt med originalberättelsens resväg och start i Skåne den 20 mars 1996. I Södermanland blir tiden den 20–30 maj extra festlig.

UR LEDUNGEN – tidskrift för hembygdsvårdarna i Stockholms län saxas:

Hembygdens år 1996 innebär en unik chans för hembygdsföreningarna att få kontakt med barn och ungdom genom skolorna. Visst är ni många som har bra kontakt redan, det vet vi, och ni har det ju extra väl förspänt för att göra något bra av detta år.

Idén är ju att göra jämförelser mellan 1906 och 1996 och kanske också en framtidsprofetia till 2006. Hur såg vår hembygd ut 1906 och hur ser den ut i dag och hur kommer den att se ut? Man kan samla fakta med hjälp av hembygdsföreningens arkiv och i museerna och barnen kan gå ut och se på sin bygd i dag med "historiska glasögon". Vad har ändrats, varför, har det blivit bättre eller sämre? Om det blivit sämre, vad kan vi göra åt det?

Flera ämnen kan engageras, svenska med uppsatsskrivning i Selma Lagerlöfs fotspår, bildämnet och då inte bara teckning och målning utan foto och film.

Historia och samhällskunskap är också självklara ämnen och det finns säkert fler. Ett gemensamt hembygdsprojekt med Nils Holgerssons resa i nutid som tema skulle kunna bli både roligt och lärorikt.

Föreningarna kan också utse lokala Nils Holgersson och arrangera egna Nils Holgerssonsdagar kanske knutna till de hembygdsdagar som redan finns. Här kan utställningar på temat 1906–1996 göras, man kan låta barnen klä ut sig till Nils Holgersson eller barn från sekelskiftet och man kan visa upp teknik, kommunikationer, mat, kläder osv, allt med jämförelsen 1906–1996 som röd tråd. Här finns också en chans till samarbete föreningar emellan, antingen kommunvis eller i större kretsar så att vi får stora intressanta Nils Holgerssonsdagar som ger eko i massmedia och lockar stor publik.

För oss i Botkyrka Hembygds-gille är det angeläget att vi får med alla krafter i detta. Kommittéledamöterna bör samlas snarast för att diskutera, planera och besluta!

FOLKKARAKTÄR OCH SEDLIGA FÖRHÅLLANDEN

Källa: Eric Castegrens bok, Botkyrka socken i kulturhistorisk framställning

De bevarade domböckerna "giva någon kännedom om hurdan allmog varit i förgångna tider, men det vore ensidigt och orättvist att teckna en tids historia endast i denna belysning, ty där komma mest avstegen från det rätta tillsynes, medan det regelbundna och normala i samhällslivet svagare ger sig tillkänna".

En tidsödande genomgång av Svartlösa härads bevarade domböcker från början av 1600-talet till mitten av 1800-talet har givit vid handen, att Botkyrkaborna i regel varit ett fredligt, redbart och laglydigt folk.

När personer blivit tvingade, har det ofta gällt rätt obetydliga saker, där man velat hålla på sin rätt. Liksom förhållandet enligt kontraktsprosten Axel Qvist varit i Ösma socken, måste också sägas om gångna tidens Botkyrkabor, att man ibland vid sådana tillfällen sett bra mycket på sin egen nytta. Bonden har haft en stark känsla för den egna fördelen. Men icke sällan hände det, att parterna förliktes, eller att när ett mål blivit uppskjutet till ett kommande ting, det anmäldes vara förlikt. Detta vittnar om ett försonligt sinne.

Ett litet axplock ur domböckerna har i detta sammanhang sitt givna intresse. Med hänsyn till den nu levande generationen lämnas inga uppgifter om händelser, som timat under de senaste hundra åren.

Avsiktlig skadegörelse för grannar kunde någon gång förekomma. Så hade bonden i Hågelby en gång år 1683 dämt upp rännilen mellan Aspen och Tullingesjön, så att kvamen vid Elvesta ej erhöill vatten. Det blev 40 marks böter.

En vinterdag 1727 inträffade på Tullingesjön en händelse, som lät tala om sig. Kyrkoher-

den på lovö hade sänt sina drängar till Tumba kvarn med mald. På hemvägen såg de en trave björk – och alved liggande vid sjön och lastade utan vidare ved på sina åkdon. Men Nils Hålvastesson i Hamra, som ägde veden, kom tillstädes och strax hade han både tagit sin egendom tillbaka och illa slagit drängarna samt tvingat dem med upp till gården, där de fick stanna över natten. Följande dag måste kyrkoherden själv resa över till Hamra, där han efter både vänlighet och erbjudande av penningar äntligen fick sina hästar tillbaka. Nils blev instämd för rätta, men genom länsmannens medling kom parterna att förlikas, sedan Nils erhöill 15 daler och till sina vittnen 3 daler.

Stölder förekom allt som oftast. Straffet var i regel strängt. Så hade en dräng år 1666 stulit en ox hos major leijonfelt på Hunhamra och sålt den till en slaktare i Stockholm. Han dömdes till galgen. En gubbe i fattigstugan hade en dag 1759 stulit en del saker från en piga i krogen vid Draget. Gubben erkände inför rätta sitt brott. Han dömdes till böter och att återlämna det stulna. Då han ej hade pengar att gälda böterna och var för svag att slita spö, fick han i stället 12 dagars fängelse vid vatten och bröd, samt skulle dessutom i Botkyrka kyrka en söndag undergå uppenbar skrift och avlösning.

Brännvinet spelade vissa tider en framträdande roll, och ofta förövdades både diverse dumheter och brott under rusets inflytande. En torpare, som burit lik från Hamra Yttergård till kyrkan, hade före avfärden fått 2 a 3 supar och vid kyrkan blivit drucken och ej gått in till gudstjänsten. Han dömdes 1740 att sitta i stocken en söndag utanför kyrkan under

Forts. på nästa sida

Folkkaraktär...forts. från föreg. sida

den tid, gudstjänsten pågick. Gräl och därpå följande slagsmål förekom ofta efter krogbesök både vid Fittja och vid färder till Stockholm. Olaga brännvinsbränning och utskänkning var vissa tider ej ovanliga. Hårdaste straffet synes ha drabbat en båtsman Slaghök vid Tumba, som 1776 härför dömdes till 1/2 års arbete på Vaxholms fästning.

Ett brott mot överflödsförordningen av år 1720 är värt att dras fram i ljuset på grund av den stränga dom, som i detta mål avkunnades. Tjänsteflickan Anna Persdotter å Borg hade av länsmannen blivit ötalad för att hon vid gudstjänsten pingstdagen 1742 burit en mössa av förbjudet tyg (triumfant) och försedd med galon. Vid undersökningen hade galonen befunnits vara av oäkta material, och mössan, av fem slags tyg, var något sliten. Anna medgav, att hon burit mössan, som ägarinnan, hennes matmoder klätt på henne, när hon skulle gå till kyrkan. Såväl Anna som matmodern hade därvid icke tänkt annat än att flickan skulle vara snygg, och

flickan sade sig under tårar ej ha vetat, att sådant tyg var förbjudet. Länsmannen förklarade, att han gärna skulle kunnat överse med fallet, då han erfarit, att mössan brukats blott av enfald, men då lagen vore sträng, hade han ej dristat sig därtill. Enligt kungl. förordningen 1720 dömdes flickan till 8 dagars vatten och bröd samt blev mössan förlustig. Då galonen varit av oäkta material, kunde rätten inte ge flickan straff för dennas bärande. Till slut förmanades Anna att hädanefter taga sig i akt för att nyttja förbjudna kläder.

Brott mot sjätte budet förekom ofta nog. I början av 1600-talet bestraffades horsbrott med döden. Efter 1653 blev domen mildare men likväl hård nog. År 1697 anklagades båtsmannen Anders Hammar, gift karl, och "konan" Annika Andersdotter för i Kyrkbyn begånget hor. Båda sakföllades, Hammar till 80 daler och Anna till 40 daler i böter. Och som de ej "orkade botum", pliktade han med 6 gånger gatlopp och hon med risslitande.

De anförda exemplaren torde vara nog. Vad som anförts är ett axplock, som bl.a visar hur den förr stränga rättvisan med tiden mildrats.

BILDER TILL "ORD OCH BILD"

En vädjan från Ingrid Engström som samlar bilder och med hjälp av dessa beskriver så mycket som möjligt av vad som händer i Gillet. Det kan t.ex vara foton från fester, arbetsverksamhet, danssuppvisningar eller utfärder m.m.

Tag gärna kontakt med Ingrid per telefon 08-91 10 92 eller sänd bilderna till henne med notering om var och när de är tagna.

Ingrids adress: Eklångsvägen 10, 120 51 Årsta.

Vårens olika...forts. från sid. 3

ligger bakom smedjan och stolpladan. Den 14 maj kommer så Hembygdsgdagen, då vi siktar på full fart med slöjdare i stugorna, visning av den nya fotoutställningen, musik och dansuppvisning och lotterier samt givetvis kaffeservering med förhoppningsvis hembakat bröd.

I juni kommer vi i samarbete med kyrkan att ha friluftsgudstjänst på Trädgårdstorp, då vi i första hand hoppas på vackert väder och många besökande. Folkdanslaget har lovat

att göra en dansuppvisning direkt efter gudstjänsten, och kyrkkaffet skall vi försöka servera ute på gräsmattan, så håll tummarna för sol och värme den dagen.

Den 23 juni firar vi som vanligt midsommarafon på Trädgårdstorp med allt vad det innebär av förberedelser och arbete. Kommittén är redan igång med planering och förberedelser, och många, många är välkomna att hjälpa till.

Väl mött allesammans till en innehållsrik vår på Trädgårdstorp!

Styrelsens och kommittéernas sammansättning 1995

Ordförande	Sune Wehlin
Sekreterare	Lennart Lagerstedt
Kassör	Ulrica Nilsson
Vice ordförande	Ingrid Avelin
Vice sekreterare	Arne Mattsson
Styrsuppleanter	Rune Engström Ellinor Palm
Revisorer	Bodil Sjöberg Jan Olov Carlsson
Rev.suppleanter	Els-Britt Sellin Arne Eriksson

KOMMITTÉERNA**Dans & Musik**

Torbjörn Palm
Ulf Bölja
Gun Carlsson

Barn & Ungdom

Ingrid Avelin
Lars-Erik Hultman

Sportkontakt

Ingrid Avelin
Lars Kärström

Slöjdsektionen

Christina Lindé
Lars Kärström
Karin Gerstel

Dräkråd

Elsie Karsbrink

Arkivarier

Gunnar Avelin
Ingrid Engström

Red. Botvidsbygden

Arne Mattsson
Rune Engström

Hembygdskommitté

Ingrid Engström
Rune Engström
Eva Sandin
Gunborg Eriksson
Lars-Gunnar Lindström

Trädgårdstorpsskommitté

Bror Årbro
Arne Eriksson
Kristina Szykier
Gunnar Avelin

Utbildning

Lars-Erik Hultman
(Ungd.ringens kurser)
Gunnar Avelin
(Övriga kurser)

Pressombud

Ellinor Palm
Arne Mattsson

Ombud till Sthlms distrikt

Gunnar Avelin
samt styrelsen

Förtjänsttecken kommitté

Berndt Lundström
Britt-Inger Hultman
Lars Ax +3 från styrelsen

Valberedning: Då det inte fanns några namnförslag föreslogs det att styrelsen och valberedningen skulle försöka få fram namnförslag till kvartalsmötet den 25 april.

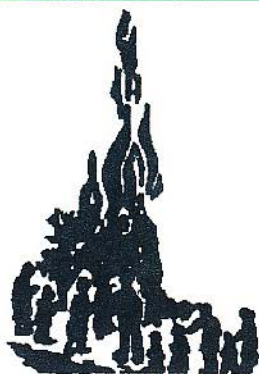

KALLELSE

Tisdagen den 25 april kl. 19.30 är det dags för årets första kvartalsmöte till vilket du härmed kallas.

Dagordningen till mötet finns med på ett separat blad.

STYRELSEN

VÄLKOMMEN ATT FIRA VALBORGSMÄSSOAFTON PÅ TRÄDGÅRDSTORP

Traditionsenligt kommer vi
att fira Valborg också i år.
Vi tänder brasan ca 19.30.
Kaffeservering öppen.

GYNNA VÅRA ANNONSÖRER!

TUMBA EL-HANDEL

Olvonvägen 8 - 147 31 Tumba
Tel. 08-530 314 50, 530 303 81
Fax 08-530 602 70

- ☐ INSTALLATION
- ☐ ELMATERIAL
- ☐ DATA & TV-SPEL
- ☐ TELEPRODUKTER
- ☐ PARABOLER

Asterhags Bygg AB

VILLA OCH
INDUSTRIBYGGNAD

TEL: 711 59 49
JAN ASTERHAG